

Raport de analiză ex-ante pentru instrumente financiare destinate întreprinderilor

Programul Regional Sud-Vest Oltenia 2021-2027

IUNIE 2024

Agenția de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia
Autoritatea de Management PR SVO 2021-2027
E-mail: office@adroltenia.ro

Acronime.....	3
Sumar executiv	4
1. Instrumente financiare în România în perioada 2014-2020.....	7
1.1 PO COMPETITIVITATE.....	8
ÎMPRUMUT CU PARTAJAREA RISCULUI	8
CAPITAL DE RISC (EQUITY)	9
1.2 PO REGIONAL	10
CAPITAL DE RISC (EQUITY)	10
1.3 INIȚIATIVA PENTRU IMM-URI	11
GARANȚIE (NEPLAFONATĂ)	11
2. Analiza pieței și a nevoii de finanțare	12
2.1 CONTEXTUL ECONOMIC.....	12
2.2 CONTEXT FINANCIAR. PROVOCĂRI PRIVIND ACCESUL LA FINANȚARE.	14
2.3 ESTIMAREA DEFICITULUI DE FINANȚARE.....	17
3. Analiza ofertei.....	19
4. Instrumente financiare 2021-2027	21
4.1 INSTRUMENTE FINANCIARE ÎN CADRUL PROGRAMELOR FINANȚATE DIN FEDR	21
4.2 INSTRUMENTE FINANCIARE FINANȚATE DIN PROGRAMUL REGIONAL SUD-VEST OLTENIA	21
4.3 COERENȚA CU ALTE FORME DE INTERVENȚIE PUBLICĂ ADRESATE ACELEIAȘI PIEȚE	22
5. Proiectarea instrumentului financiar finanțat din PR SVO.....	24
5.1 PRODUSUL FINANCIAR PROPUS SPRE FINANȚARE DIN PR SVO.....	24
5.2 STRUCTURA DE IMPLEMENTARE	28
5.3 OPȚIUNI DE AJUTOR DE STAT	29

Acronime

ADR (SVO)	Agenția de Dezvoltare Regională (Sud-Vest Oltenia)
AECM	Asociația Europeană a Instituțiilor de Garantare
AM	Autoritate de Management
BEI	Banca Europeană de Investiții
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională - Nomenclator statistic
CDI	Cercetare Dezvoltare și Inovare
CE (COM)	Comisia Europeană
CNIPMMR	Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România
De minimis	Regulamentul <i>de minimis</i> (Regulamentul (UE) nr. 1407/2013 cu modificările și completările ulterioare)
DG REGIO	Direcția Generală pentru Politică Regională și Urbană din cadrul Comisiei Europene
ECESE (CESEE)	Europa Centrală, de Est și de Sud-Est
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FC	Fondul de Coeziune
FEI	Fondul European de Investiții
FdF	Fond de Fonduri
FP	Fond de Participare
FESI	Fonduri Europene Structurale și de Investiții
FMI	Fondul Monetar Internațional
FNGCIMM	Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii
GBER	Regulamentul General de Exceptare pe Categoriile de Ajutoare (Regulamentul (UE) nr. 651/2014, cu modificările și completările ulterioare)
IIMM (SMEi)	Programul Operațional Inițiativa pentru IMM-uri
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
ISD	Investiții Străine Directe
OI	Organism Intermediar
PIB	Produsul intern brut
PO	Program Operațional
POC	Programul Operațional Competitivitate (2014-2020)
POR	Programul Operațional Regional (2014-2020)
PR SVO	Programul Regional Sud-Vest Oltenia (2021-2027)
PNRR	Planul Național de Recuperare și Reziliență (al României)
RDC (CPR)	Regulamentul privind Dispozițiile Comune (Regulamentul (UE) nr. 1060/2021)
SIGUR	Sondaj privind accesul la finanțare al întreprinderilor din UE
TRL	Nivelul de pregătire pentru tehnologie
UE	Uniunea Europeană

Scopul raportului și metodologia

Prezentul raport de evaluare ex-ante a fost realizat luând în considerație prevederile art. 58 din Regulamentul (UE) nr. 1060/2021 de stabilire a dispozițiilor comune (RDC), cu scopul de a pune la dispoziția Autorității de Management pentru Programul Regional Sud-Vest Oltenia date și informații relevante pentru luarea deciziei de sprijinire a creșterii competitivității sectorului IMM din regiune prin intermediul instrumentelor financiare.

Metodologia folosită are ca punct de plecare prevederile art. 58 (3) din RDC care stipulează că sprijinul adecvat din fonduri prin intermediul instrumentelor financiare se acordă pe baza unei evaluări ex-ante efectuate sub responsabilitatea Autorității de Management. Evaluarea ex-ante se finalizează înainte ca Autoritatea de Management să acorde contribuții din partea unui program pentru instrumente financiare și trebuie să includă cel puțin următoarele elemente:

- (a) cuantumul propus al contribuției programului pentru instrumentul financiar propus și efectul de levier estimat, însoțite de o scurtă justificare;
- (b) produsele financiare propuse care urmează a fi oferite;
- (c) grupul țintă propus al beneficiarilor finali;
- (d) contribuția preconizată a instrumentului financiar la îndeplinirea obiectivelor specifice.

Prezenta evaluare ex-ante poate fi actualizată sau revizuită și se poate baza pe evaluări anterioare.

În elaborarea prezentului raport au fost utilizate informații din "Studiul de fezabilitate pentru instrumentele financiare pentru întreprinderile din FEDR 2021-2027 din România" – Regiunile București-Ilfov, Sud-Vest și Sud-Est, realizat pentru Comisia Europeană de către EPSEC Eurostudies în anul 2023. Ulterior, ADR Sud-Vest Oltenia, cu sprijinul FNGC IMM SA-IFN, a actualizat informațiile din SF și a detaliat propunerile rezultate din acesta.

Produsul financiar

Selectarea unui instrument financiar de tip garanție combinat cu grant într-o operațiune unică

Pentru identificarea produsului financiar cel mai potrivit pentru sprijinirea creșterii competitivității întreprinderilor din Regiunea Sud-Vest au fost parcurse următoarele etape:

- ✓ Identificarea problemelor specifice ale pieței, a barierelor în accesul la finanțare al IMM-urilor;
- ✓ Analizarea caracteristicilor mai multor produse financiare cu scopul asigurării unei acoperiri cât mai bune a decalajelor pieței;
- ✓ Consultarea principalelor părți interesate – IMM-uri și instituții financiare.

În baza acestei analize a fost recomandată implementarea unei scheme care să sprijine IMM-urile prin intermediul unui instrument financiar de tip garanție, combinat cu grant într-o operațiune unică, schemă care se pliază cel mai bine pe cerințele actuale ale pieței din Regiunea Sud-Vest.

Instrumentul financiar de tip garanție facilitează accesul la finanțare pentru mai multe întreprinderi care, în practică, nu dispun de garanții suficiente pentru accesarea unui credit, iar pentru finanțatori reduce riscurile de creditare a acestei categorii de clienți, fiind preferat de cei mai mulți finanțatori față de produsul financiar de tip împrumut.

De asemenea, instrumentul financiar de tip garanție are un efect de levier superior asupra contribuțiilor publice alocate, intermediarii financiari fiind mult mai dispuși să mobilizeze sursele proprii pentru crearea portofoliilor de credite garantate din fonduri europene.

Componenta de grant a instrumentului financiar va contribui la atenuarea celorlalte bariere întâmpinate de IMM-uri în accesul la finanțare, prin reducerea costurilor de finanțare (de exemplu, subvenționarea dobânzii).

În România costul finanțării este un factor cheie care limitează accesul întreprinderii la finanțare. Conform *Sondajului privind accesul la finanțare al întreprinderilor (SAFE), Raport analitic 2022*, în 2022, pentru 55% dintre întreprinderile românești chestionate, un împrumut bancar a fost considerat nerelevant pentru activitățile lor (conform cu 2021, 56%), un procent ușor mai mare decât media UE (51%)¹. 12% dintre aceștia au utilizat un împrumut bancar în ultimele șase luni, față de media UE de 15% (11% față de 14% în 2021). Ceea ce este interesant de menționat este că **România înregistrează cea mai mare rată de respondenți (40%) din UE care menționează „rata dobânzii sau prețul prea mare” drept cel mai important motiv pentru a considera că un împrumut bancar nu este relevant**². În toate sondajele BNR, pe lângă costul ridicat al finanțării, IMM-urile care au apelat la creditare au menționat următoarele bariere: cerințele privind valoarea sau tipul garanției, birocracia și clauzele contractuale.

Pe langa obstacolele în accesul la finanțare, întreprinderile românești, se confruntă și cu provocări suplimentare. De exemplu, sondajul privind accesul la finanțare publicat de Banca Națională a României în decembrie 2021³ subliniază că societățile nefinanciare românești se confruntă cu **probleme stringente tot mai mari în ceea ce privește costurile de producție, costurile cu forța de muncă, disponibilitatea personalului calificat, concurență, și găsirea clienților**.

O alternativă viabilă, care ar înlătura una dintre dificultățile întâmpinate de companii în accesarea de finanțări, o constituie acordarea de garanții pentru accesarea de împrumuturi bancare.

În același timp, componenta de grant – sub forma de subvenție de capital va stimula beneficiarii finali în atingerea rezultatelor și a impactului preconizat pentru proiectele pentru care vor primi finanțare printr-un împrumut garantat din fonduri europene. Ambele componente ale grantului menționate mai sus (subvenția dobânzii și subvenția de capital) sunt direct legate și necesare pentru instrumentul financiar finanțat din PR SV Oltenia, fiind foarte necesare IMM-urilor din Regiunea SVO, una dintre cele mai sărace regiuni din UE, pentru a le încuraja să aplice pentru împrumuturi în loc să caute o schemă de granturi. Granturile combinate cu instrumentul financiar într-o singură operațiune vor facilita obținerea de împrumuturi bancare pentru IMM-uri, pe de o parte, și vor încuraja băncile să acorde împrumuturi unei categorii mai largi de IMM-uri din regiune, pe de altă parte. Sprijinul programului sub formă de granturi, așa cum este descris mai sus, nu va depăși valoarea investițiilor susținute de produsul financiar.

În plus, noutatea posibilității de a combina instrumentul financiar cu un grant într-o operațiune unică asigură unicitatea acestuia pe piața din România și îl diferențiază de alte forme de sprijin financiar disponibile din programe europene cu management centralizat sau partajat.

Caracteristicile produsului financiar

Componenta rambursabilă a instrumentului financiar este reprezentată de o Garanție de portofoliu plafonată cu o Rată de garantare de maximum 80% pentru fiecare tranzacție din portofoliu și o Rată plafonului de garantare la nivel de portofoliu de maximum 25%.

Componenta nerambursabilă a instrumentului financiar este reprezentată de un grant ce poate conține cel mult două elemente:

- subvenție parțială a dobânzii creditului acordat;
- subvenție de capital ("capital rebate").

¹În sondajul SAFE „ Q4d2. Împrumut bancar - Ați contractat un nou împrumut sau ați reînnoit un astfel de împrumut în ultimele 6 luni? ”.

²În sondajul SAFE „ Q32. Ați menționat că împrumuturile bancare nu sunt relevante pentru întreprinderea dvs. Care este cel mai important motiv pentru asta? ”

³Banca Națională a României (2021), *Sondaj privind accesul la finanțare al societăților nefinanciare în România*, decembrie.

Sprrijinul programului sub formă de granturi pentru ambele componente mentionate mai sus nu va depăși valoarea investițiilor susținute de produsul financiar.

Instrumentul financiar a fost conceput în conformitate cu normele privind ajutoarele *de minimis* prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 2023/2831 al Comisiei din 13.12.2023, care prevede ca valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* acordate unei întreprinderi unice să nu depășească suma de 300.000 EUR pe durata a trei exerciții financiare.

Astfel, valoarea totală a ajutorului de stat acordat beneficiarilor finali reprezentat de suma dintre ESB (echivalentul subvenției brute) pentru fiecare împrumut acordat, subvenția de dobândă și de capital, plus orice altă sumă primită de beneficiar sub formă de ajutor de stat în ultimele 3 exerciții financiare, nu poate depăși plafonul de 300.000 EUR.

Contribuția instrumentului la îndeplinirea obiectivelor

Instrumentul financiar în forma propusă va avea o contribuție importantă la atingerea obiectivului specific RSO1.3. "Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive", prin intermediul Acțiunii 1. "Îmbunătățirea competitivității și a inovării în microîntreprinderi și IMM-uri, prin operațiuni dedicate" prevăzută la Prioritatea P1 "Competitivitate prin inovare și întreprinderi dinamice".

Cuantumul propus al contribuției pentru instrumentul financiar

În baza evaluării privind numărul de potențiali beneficiari finali și a cercetărilor de piață în ceea ce privește sumele considerate a fi necesare pentru finanțări viitoare din credite și din granturi, a rezultat o estimare a necesarului total de fonduri alocate pentru implementarea acestui instrument financiar combinat cu grant de 29,4 mil. EUR (FEDR+BS), din care 17,64 mil. EUR pentru produsul financiar garanție și 11,76 mil. EUR pentru componenta de grant.

Intervențiile finanțate prin Programul Regional Sud-Vest Oltenia vor fi complementare celor sprijinite la nivel național prin PoCIDIF, PTJ și PNRR.

Grupul țintă al beneficiarilor finali

Beneficiarii finali ai instrumentului financiar combinat cu grant sunt microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii cu vechimea minimă de 1 an, care îndeplinesc criteriile de eligibilitate stabilite de Autoritatea de Management.

Instrumentul financiar de tip garanție de portofoliu, combinat cu grant într-o operațiune unică, finanțat din PR SVO 2021-2027, intenționează să contribuie pe durata sa de implementare la îmbunătățirea accesului la finanțare pentru 141 IMM-uri eligibile, țintă finală preconizată a fi atinsă până la sfârșitul perioadei de implementare, 31.12.2029.

Efectul de levier

Efectul de levier așteptat a fost calculat în conformitate cu prevederile RDC, în condiții ideale bazate pe atragerea unui număr suficient de intermediari financiari și un apetit crescut pentru creditare manifestat de IMM-urile din Regiunea Sud-Vest Oltenia.

În cadrul consultărilor inițiate de ADR SVO cu IMM-urile și cele mai importante bănci⁴ din regiune, părțile consultate și-au exprimat interesul față de inițiativa finanțării din fonduri europene a unui instrument financiar combinat cu un grant într-o singură operațiune la nivelul unei regiuni. Băncile au atras atenția asupra costurilor lor administrative mai mari în cazul în care instrumentul se implementează doar într-o

⁴ BRD, CEC Bank, Exim Banca Romaneasca, ING Bank, Banca Transilvania

singură regiune, dar au confirmat că vor fi implicate dacă procesul de implementare a instrumentului de grant combinat va fi gestionabil.

Prin urmare, având în vedere că este primul instrument financiar cu acoperire regională, cu o alocare relativ mică către instituțiile financiare cărora li se solicită să contribuie la acordarea de credit, este de așteptat ca AM și entitatea care execută instrumentul financiar să depună eforturi susținute pentru a obține efectul de levier așteptat, așa că s-a propus să fie x2.

Dacă acest lucru va fi justificat de modificări ulterioare ale condițiilor de piață, AM PR SVO va reexamina coeficientul de multiplicare deoarece această acțiune nu are efect retroactiv și poate afecta mobilizarea intermediarilor financiar interesați de acest instrument financiar, în condițiile în care se așteaptă ca valoarea estimată a împrumuturilor noi garantate de Fond să fie de circa 33,6 milioane EUR.

AM PR SVO va avea o abordare conservatoare și în ceea ce privește utilizarea Ratei de multiplicare în procesul de selectare a intermediarilor financiar, având în vedere că se impune reducerea proporțională a cheltuielilor eligibile în cazul în care aceștia nu reușesc să plătească beneficiarilor finali quantumul planificat al noilor împrumuturi în conformitate cu rata de multiplicare, conform art. 68 din RDC. Prin urmare, propunem utilizarea unui factor de multiplicare de x2 sau într-o marjă cuprinsă între x2 și x3, iar pe durata executării sale să fie reexaminat, în funcție de modificarea condițiilor de piață, având în vedere că o astfel de reexaminare nu are efect retroactiv, deci poate afecta mobilizarea unui număr suficient de intermediari financiar interesați de acest instrument financiar.

1. Instrumente financiare în România în perioada 2014-2020

În perioada de programare 2014-2020, IMM-urile au fost sprijinite prin instrumente financiare în cadrul Programului Operațional Competitivitate (POC) și a Programului Operațional Regional (POR), programe finanțate prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR) cu aprox. 361 de mil. euro.

POC a angajat peste 15 mil. euro pentru împrumuturi cu partajarea riscurilor și au fost alocate 40 mil. euro pentru investiții de capital de risc. POR a angajat 250 de mil. euro pentru un instrument financiar care oferă garanții în cadrul Inițiativei pentru IMM-uri și au fost instituite instrumente financiare care furnizează investiții de capital cu 55,8 mil. euro. Mai jos sunt furnizate detalii cu privire la sumele angajate pentru fiecare dintre fondurile specifice (fie în cadrul sau în lipsa unui FdF).

Tabelul 1 - Sumele angajate pentru instrumentele financiare din PO 2014-2020 la sfârșitul anului 2022 (mil. euro)

Program Operațional	Denumire instrument financiar	Produsul financiar	Axa prioritară	Dată acord de finanțare	Sume operaționale		Finanțări totale la nivelul beneficiarilor finali, inclusiv participarea privată, la dec. 2022
					Angajate în fonduri specifice (FEDR+BS), inclusiv costuri de management la nivel intermediari	Participații private angajate la nivelul intermediarilor	
Competitivitate	Capital de risc	Participații	AP1	Septembrie 2016	40,0	35,8	46,3

Competitivitate	Împrumut cu partajarea riscului	Împrumut	AP1	Septembrie 2017	15,2	15,2	15,3
Regional	Inițiativa pentru IMM-uri	Garanție	AP15	Octombrie 2017	250,0	241,0	1.200,0
Regional	Fond de capital de risc	Participații	AP2	Iulie 2017	55,8	36,4	48,9
Total					361,0		1.310,5

* Valoarea totală a împrumuturilor plătite efectiv destinatarilor finali în legătură cu contractele de garanție semnate

Sursă: Studiul de fezabilitate privind instrumentele financiare finanțate din FEDR 2021-2027, actualizat la sfârșitul anului 2022, realizat de t33, Italia

1.1 PO Competitivitate

Împrumut cu partajarea riscului

În cadrul POC au fost alocate 15,2 milioane EUR pentru un instrument financiar de tip împrumut cu partajarea riscurilor, destinat IMM-urilor.

În urma finalizării procesului de selecție de către Fondul European de Investiții (FEI), prin acordul operațional semnat în decembrie 2017, întreaga alocare a fost angajată către Procredit România Bank SA, iar primele împrumuturi au fost inițiate în iunie 2018 în baza unei scheme de ajutor *de minimis*.

Condițiile pentru accesarea sprijinului vizau o serie de aspecte care s-au dovedit a fi restrictive, după cum urmează:

- ▶ activitățile IMM-urilor susținute de instrumentul financiar trebuiau să fie derulate în cel puțin unul dintre sectoarele industriale cu potențial de specializare inteligentă identificate în „Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020”.

În plus, pentru a fi eligibil, destinatarul final de tip IMM⁵:

- ▶ ar fi trebuit să se înregistreze sau să fie în curs de înregistrare a cel puțin unui drept tehnologic, iar sprijinul financiar să fie orientat către acțiuni care sprijină implementarea aceluiași drept tehnologic; sau
- ▶ a fost distins cu un premiu pentru cercetare-dezvoltare sau inovare oferit de o instituție UE sau de un organism competent UE/național/regional, iar sprijinul financiar era orientat către acțiuni care sprijineau punerea în aplicare a activității pentru care a primit acel premiu; sau
- ▶ era o întreprindere inovatoare, așa cum este definită la articolul 2(80) din Regulamentul general de exceptare pe categorii (RGEC)⁶; sau
- ▶ se angaja că va folosi finanțarea în scopul inovării, așa cum este definită în „Manualul Oslo - Orientări pentru colectarea și interpretarea datelor privind inovarea”⁷.

La 31 decembrie 2022, instrumentul financiar a angajat aprox. 15,3 mil. euro în acorduri de împrumut în 52 de tranzacții (42 beneficiari finali). Criteriile de eligibilitate destul de restrictive pentru piața de creditare

⁵ Primele două criterii pot fi respectate alternativ de unul dintre acționarii destinatarilor finali.

⁶ Regulamentul Comisiei 651/2014.

⁷ Se face referire specifică la Manualul Oslo ediția a 3-a, capitolul 311

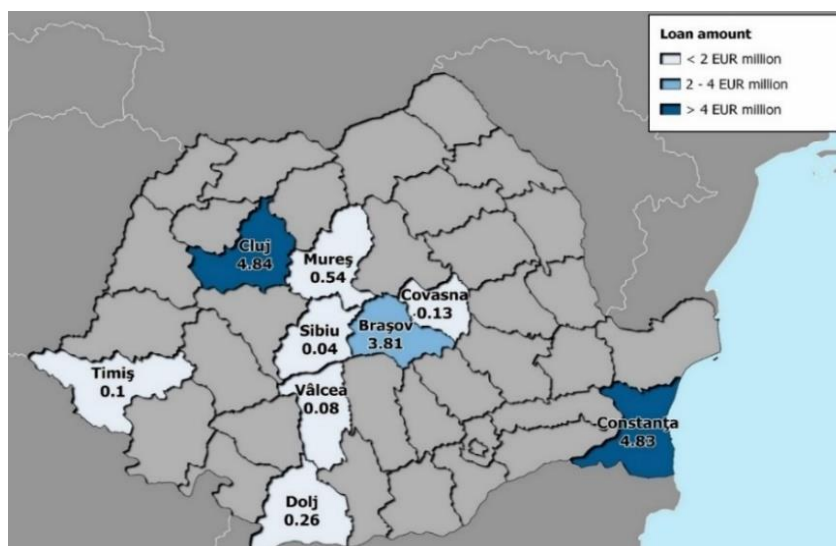
care beneficiază de resurse ample au jucat un rol în limitarea sumelor plătite prin intermediul instrumentului financiar, ceea ce a dus la niveluri de finanțare relativ modeste. Analiza datelor privind destinatarul final indică faptul că majoritatea întreprinderilor care au beneficiat de sprijin (34 din 42) aveau mai puțin de 49 angajați. Industria prelucrătoare și sănătatea umană și activitățile de asistență socială au fost cele mai importante două sectoare de activitate sprijinite, reprezentând aproximativ două treimi atât din întreprinderile care beneficiază de sprijin, cât și din cuantumul sprijinului acordat.

Trei IMM-uri situate în Regiunea Sud-Vest au primit împrumuturi în valoare totală de 300.000 EUR, sumă ce reprezintă o mică parte din valoarea împrumuturilor plătită de acest instrument financiar la nivelul POC. În cadrul regiunii, cele mai multe resurse au fost plătite către IMM-uri situate în județul Dolj, respectiv 260.000 EUR, ceea ce reprezintă 76% din totalul sumelor absorbite la nivelul regiunii (Figura 1).

La nivel de sector, instrumentul financiar a sprijinit exclusiv IMM-urile în desfășurarea activităților de sănătate umană și asistență socială. Contribuția regiunii Sud-Vest către aceste sectoare de activitate a ridicat în mod semnificativ ponderea lor în totalul la nivel național.

Creditul mediu plătit IMM-urilor din regiunea Sud-Vest a fost de aproape 115.000 EUR, sumele plătite pentru împrumuturile individuale fiind cuprinse între 64.000 EUR și aproape 200.000 EUR.

Figura 1 - Împrumuturi cu partajarea riscului finanțate din POC: defalcare pe județe

Sursa: date din Rapoartele Anuale de Implementare ale POC

Capital de risc (Equity)

40 milioane EUR au fost angajați din POC pentru un instrument financiar care oferă investiții de capital în întreprinderi nou-înființate și IMM-uri aflate la început de drum, în scopul inovării.

În urma finalizării procesului de selecție de către fondul administrator (FEI) au fost selectate două fonduri cu capital de risc: Gapminder și Early Game Ventures, cu o alocare de 22 și, respectiv, 18 mil. euro. Suplimentar, cele două fonduri au atras angajamente de 35,8 mil. euro de la investitori privați, astfel încât resursele totale ale celor două fonduri, având în vedere și capitalul privat, au fost de 75,8 mil. euro. Fiecare dintre cele două fonduri a fost structurat în două compartimente: accelerator antreprenorial (resurse de 8 mil. euro alocate pentru investiții în cadrul unei scheme de minimis) și fond de tip seed/venture (ajutor de stat sub formă de finanțare de risc), raportate separat.

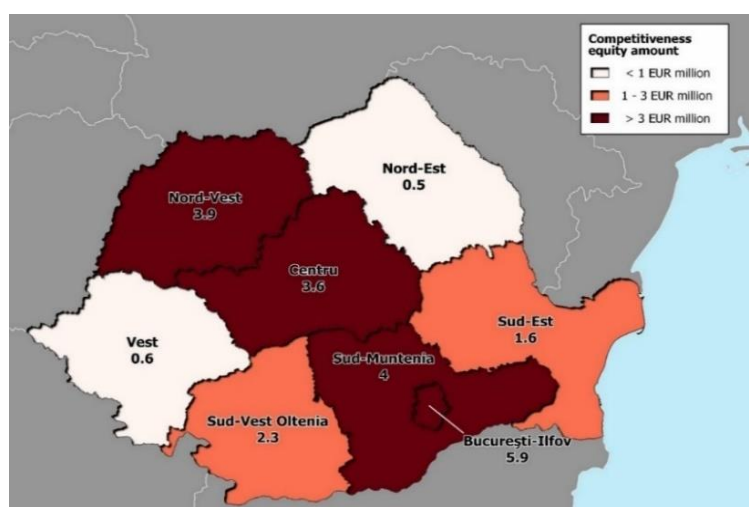
Prin acest instrument financiar au fost sprijinite activități IT în principal.

Până la sfârșitul anului 2022, cele două fonduri au investit 46,3 mil. euro, din care 25,4 mil. euro din fondul de resurse de fonduri, în 81 de beneficiari finali prin 97 investiții, iar 5 investiții de mici dimensiuni au fost vândute integral sau parțial, cu încasări de 2,1 mil. euro.

Dintre acestea, cinci tranzacții au fost cu IMM-uri situate în regiunea Sud-Vest⁸, suma totală investită fiind peste 2,3 milioane EUR, cu o valoare medie per tranzacție de 460.000 EUR (Figura 2). Cele mai multe sume investite au fost în județul Dolj (2,1 milioane euro), urmat de județul Olt (peste 0,2 milioane euro). Majoritatea IMM-urilor din această regiune au fost sprijinite de compartimentul Seed, cu sume care reprezintă 80% din totalul investițiilor, similar procentului calculat la nivel de portofoliu național (81%).

În regiunea Sud-Vest, investițiile instrumentului financiar au vizat în principal IMM-urile care furnizează servicii de informare sau programare și consultanță informatică, similare cu distribuția investițiilor la nivel de portofoliu național.

Figura 2 – Sume investite prin instrumentul capital de risc la nivelul regiunilor (NUTS2)

Sursa: date din Rapoartele Anuale de Implementare POC

1.2 PO Regional

Capital de risc (Equity)

În urma unui proces de selecție au fost semnate acorduri de contribuție cu Morphosis Capital și Black Sea Fund (în decembrie 2018). Cele două fonduri au primit o alocare totală de 55,8 mil. euro din POR (împărțită egal), la care s-a adăugat 36,6 mil. euro ca sumă totală angajată de investitorii privați, astfel încât resursele totale disponibile pentru cele două fonduri de capital de risc (inclusiv costurile de management ale intermediarilor) sunt de 92,4 mil. euro.

Până la sfârșitul anului 2022, fondurile au investit în beneficiari finali 48,9 mil. euro, din care 28,9 mil. euro din resurse POR, în nouă întreprinderi (78 % au fost investite în șapte întreprinderi mici, în timp ce restul au fost investite în microîntreprinderi). Instrumentul financiar a vizat în principal întreprinderile din sectorul sănătății umane și al asistenței sociale, întrucât cele patru entități în care s-a investit, care își desfășoară activitatea în acest sector, au primit aproape jumătate din resursele operaționale investite. Au existat investiții semnificative și în industria prelucrătoare și în sectorul activităților profesionale, științifice și tehnice.

⁸ Sumele investite în regiuni pot fi mai mari decât cele raportate, deoarece 30% din suma investiției a fost clasificată ca Extra-Regio NUTS 3, iar 1% a fost clasificat doar la nivelul NUTS1 în raportul POC.

În regiunea Sud-Vest nu au fost făcute investiții prin acest instrument financiar.

1.3 Inițiativa pentru IMM-uri

Garanție (neplafonată)

Acest instrument financiar a furnizat IMM-urilor eligibile garanții neplafonate cu o acoperire a riscurilor de 60 % pentru fiecare împrumut și leasing nou inițiat (în lei sau euro), acordate de intermediarii financiari selectați de FEI, în limita portofoliilor asumate.

Alocarea inițială POR pentru acest instrument financiar a fost de 100 mil. euro, sumă majorată ulterior la 250 mil. euro. Nouă intermediari financiari au semnat un acorduri operaționale în cadrul Inițiativei pentru IMM-uri în perioada mai 2017-octombrie 2019, ceea ce demonstrează un interes considerabil față de acest tip de instrument financiar.

Până la sfârșitul anului 2022, peste 1,2 mld. euro au fost angajate pentru împrumuturi garantate în cadrul IIMM, sprijinind peste 3.600 de IMM-uri.

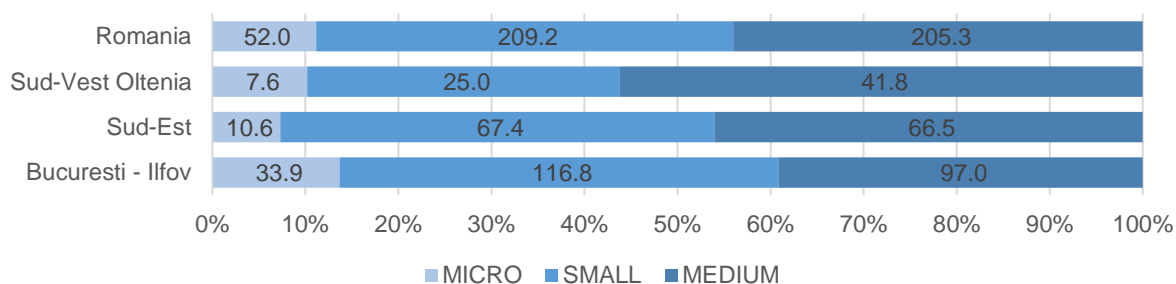
În ceea ce privește domeniile de activitate sprijinite, cele mai multe credite garantate IIMM au fost pentru sectorul comerț, urmat de industria prelucrătoare. De asemenea, o sumă considerabilă a fost plătită întreprinderilor din sectorul construcțiilor și din sectorul transporturilor și al depozitării.

În regiunea Sud-Vest, au fost acordate împrumuturi garantate prin acest instrument financiar în valoare de aproape 75 milioane EUR, prin intermediul a 390 tranzacții. Valoarea împrumuturilor acordate anual, în perioada în care a fost activ instrumentul, a variat între 11 – 20 milioane EUR.

Au fost sprijinite prin acest instrument financiar un număr de 307 întreprinderi, respectiv 0,7% din întreprinderile active din regiunea Sud-vest.

Trebuie remarcat că aproximativ 56% din împrumuturile garantate prin IIMM în regiunea Sud-vest au fost pentru întreprinderi mijlocii, această pondere fiind peste cota angajată de IIMM la nivel național pentru categoria întreprinderilor mijlocii. Din totalul beneficiarilor finali ai IIMM în regiunea Sud-vest, circa 10% au fost microîntreprinderi și 33% au fost întreprinderi mici.

Figura 1- Valoarea împrumuturilor garantate prin IIMM în funcție de dimensiunea întreprinderii (milioane EUR și procent)

Sursa: date preluate din Raportul Anual de Implementare IIMM

În regiunea Sud-vest, aproape jumătate din împrumuturile garantate prin IIMM au fost acordate întreprinderilor din sectoarele de transport și depozitare, acest procent fiind semnificativ mai mare decât ponderea întreprinderilor active în acest sector (11%). În schimb, proporția tranzacțiilor din celelalte sectoare de servicii și comerț a fost mai mică decât cota corespunzătoare de întreprinderi active.

Foarte important, în ceea ce privește scopul finanțării, este că în regiunea Sud-vest toate resursele alocate au fost utilizate pentru investiții.

Concluzii:

Împrumut cu partajarea riscurilor - performanță relativ modestă în regiunea Sud-Vest; criteriile de eligibilitate destul de restrictive pentru piața de creditare; industria prelucrătoare și sănătatea umană/activitățile de asistență socială au fost cele mai importante sectoare de activitate sprijinite.

Capital de risc (equity) - ambele instrumente (finanțate din POC și POR) nu au susținut investiții în regiunea Sud-Vest.

Garanție - instrumentul care a dovedit cel mai mare potențial pentru susținerea investițiilor în regiunea Sud-Vest, cele mai multe credite garantate în această zonă fiind pentru sprijinirea IMM-urilor din sectoarele: transporturi și depozitare, industrie prelucrătoare și construcții.

2. Analiza pieței și a nevoii de finanțare

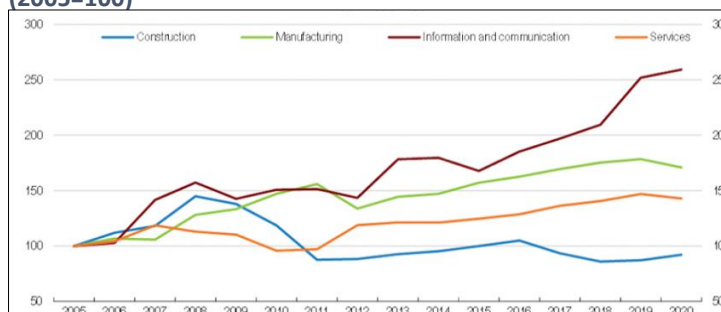
2.1 Contextul economic

De la mijlocul anilor 1990, economia României a cunoscut transformări semnificative, trecând de la un profil industrial, bazat pe industria grea, la industrii prelucrătoare și servicii, atrăgând fluxuri mari de ISD - mai ales după aderarea la UE - direcționate în principal către marile companii multinaționale și care au susținut sectoare foarte productive, precum sectorul TIC. În plus, odată cu pandemia, s-a accelerat transformarea digitală și dezvoltarea sectorului de servicii, acestea aducând noi oportunități de a stimula investițiile și productivitatea, deși acestea sunt concentrate mai ales în rândul firmelor multinaționale extrem de integrate în lanțurile valorice globale, nu în marea majoritate a întreprinderilor locale, care sunt mici, orientate spre intern și neproductive.

Economia românească, reflectând procesul de dezvoltare economică a mai multor piețe emergente, prezintă încă o structură duală, marea majoritate a întreprinderilor autohtone având o capacitate slabă de a absorbi noi tehnologii, fapt ce reprezintă o provocare pentru creșterea productivității.

La baza performanței de creștere economică a României în deceniile precedente au stat factori precum productivitatea și intensitatea utilizării capitalului⁹, care au avut creșteri mai puternice decât în alte țări UE. Cu toate acestea, productivitatea întreprinderilor din România este în continuare considerabil mai mică decât media UE¹⁰, la fel ca și intensitatea utilizării capitalului în economia românească¹¹ și persistă disparități mari între sectoare economice și regiuni.

Figura 2- Creșterea productivității în diferite sectoare din România (2005=100)

Sursa: OECD Economic Surveys: Romania 2022.

⁹ Definit drept capital social net per persoană angajată (*Studii economice OCDE: România 2022*).

¹⁰ Ca și în alte țări din UE, în România productivitatea muncii tinde să crească în paralel cu dimensiunea afacerii; cu toate acestea, raportată la Europa de est, productivitatea este mai mică decât în IMM-urile din Polonia și Ungaria și mai mare pentru microîntreprinderile din aceste țări.

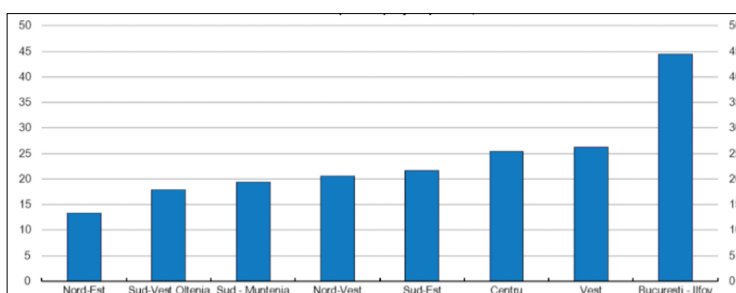
¹¹ 21% din media UE în 2000, ajungând la 48% în 2020.

Evoluția productivității a fost deosebit de puternică în sectorul TIC, chiar și în timpul pandemiei, în timp ce în sectoarele producție și servicii a scăzut în 2020, după o creștere anterioară constantă. Având în vedere creșterea ponderii serviciilor în structura economiei naționale după anul 2020, precum și faptul că serviciile au o productivitate mai scăzută, trebuie încurajate investițiile în inovare și digitalizare pentru a susține creșterea productivității.

Productivitatea muncii din România diferă mult de la o regiune la alta, **regiunea Sud-vest** poziționându-se pe penultimul loc.

România este, de asemenea, o economie deschisă, dar ponderea întreprinderilor exportatoare rămâne scăzută. Cea mai mare parte a valorii adăugate este generată de întreprinderile exportatoare, care sunt substanțial mai mari, mai productive, angajează o pondere semnificativă a forței de muncă și au o utilizare intensivă a capitalului, reflectând o mai bună alocare a resurselor și contribuind la creșterea productivității agregate. Întreprinderile cu orientare internă sunt mai mici, mai puțin integrate în lanțurile valorice globale, prezintă o intensitate scăzută a capitalului și tind să se specializeze în activități cu valoare adăugată scăzută, fapt care le limitează capacitatea de a investi în tehnologii noi și inovare.

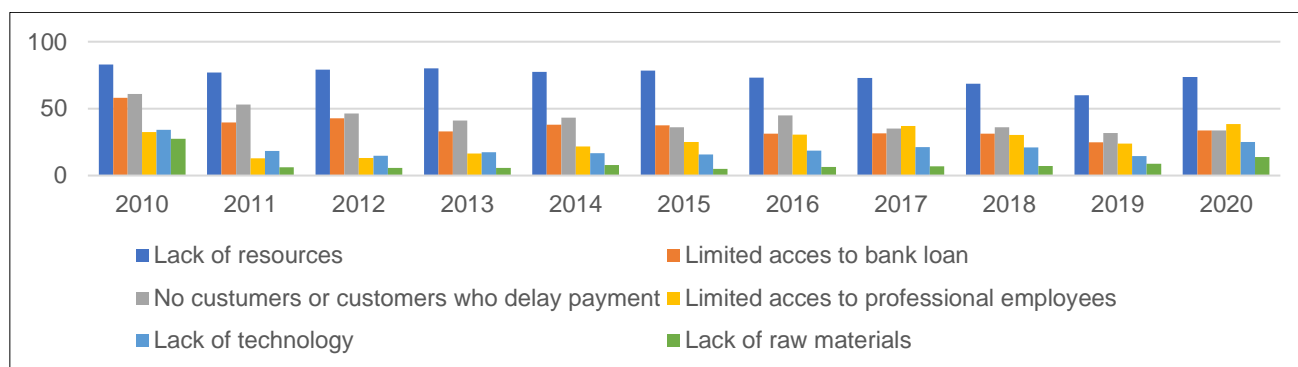
Figura 3– Productivitatea muncii în regiuni

Sursa: OECD Economic Surveys: Romania 2022

În ceea ce privește întreprinderile noi (start-ups), principala lor dificultate este reprezentată de lipsa resurselor, iar accesul la credite bancare și posibilitatea de a angaja personal profesionist sunt percepute ca provocări majore.

Figura 4– Dificultăți percepute de întreprinderile noi, active

Sursa: elaborare pe TEMPO-INSSE, indicator INT111R - Distribuția întreprinderilor active nou create cu dificultăți de cerere, pe tip de dificultate și regiuni de dezvoltare.

Regiunea **Sud-Vest Oltenia** este situată în sud-vestul României, are în componență cinci județe: Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea și este cunoscută pentru potențialul său economic și turistic divers.

Cu un PIB de aproximativ 17 miliarde EUR în 2020, regiunea Sud-Vest ocupă locul patru la nivel național, după regiunile București-Ilfov, Vest și Centru, având o contribuție de aproximativ 7% la PIB-ul național. Însă PIB-ul pe cap de locuitor în această regiune se situează sub media națională (aprox. 75%) și este semnificativ mai mic decât media UE (circa 50%).

Investițiile străine directe (ISD) au jucat un rol semnificativ în creșterea economică și dezvoltarea **regiunii Sud-Vest** în ultimele două decenii, cu un total de 1,6 miliarde EUR în perioada 2007 și 2020 (conform BNR), care reprezintă aproximativ 4% din totalul intrărilor de ISD ale țării în acea perioadă.

Regiunea are în jur de 1,9 milioane de locuitori, iar nivelul șomajului a fost de aproximativ 9,3% în 2021 datorită faptului că în ultimele decenii regiunea a suferit o transformare semnificativă în structura sa economică, trecând de la concentrarea pe industria grea, minerit și agricultura, la noi sectoare economice și o orientare puternică pe servicii. Astăzi, principalele sectoare economice sunt reprezentate de industria auto, materiale de construcții, IT, industrii creative, industria medicală și farmaceutică și industria aeronautică. În plus, regiunea a păstrat o specializare puternică în sectoare tradiționale, cum ar fi industria alimentară, textilă și de prelucrare a lemnului. Astfel, în ciuda orientării sale către sectorul serviciilor din ultimele decenii, economia regiunii Sud-Vest are încă un profil industrial notabil, contribuția industriei la PIB-ul regional fiind de aproape o treime, dar include și un sector turistic divers și promițător, cu accent pe activități dezvoltate în zona de munte, balneo (spa), culturale și agroturism.

Din păcate, creșterea economică a implicat și polarizarea economică în **regiunea Sud-Vest**, majoritatea activităților economice cu o valoare adăugată brută ridicată fiind concentrate în și în jurul orașelor mai mari, în timp ce multe centre urbane mici și multe localități rurale sunt caracterizate de condiții economice foarte proaste și în curs de deteriorare rapidă.

Ca și în restul țării, economia regională este dominată de IMM-uri, care au resurse financiare limitate și spațiu de manevră economic redus, fapt ce le vulnerabilizează mai ales în perioade de criză economică.

Volumul cheltuielilor de cercetare și dezvoltare (CD) în **regiunea Sud-Vest** a început să crească ușor după 2020, situându-se în jurul mediei naționale, dar transferul rezultatelor CD și aplicarea lor în economia locală rămâne lent și adesea dificil. Cu toate eforturile depuse în ultimii ani pentru a stimula inovarea și antreprenoriatul, regiunea Sud-Vest s-a clasat pe locul 231 din cele 234 de regiuni ale UE. Conform indicelui european de competitivitate regională, Sud-Vest Oltenia se situa în anul 2022 sub media națională și cea europeană, cu un scorul RCI2.0 de 47,9 față de scorul național de 55,3 și nivelul UE de 100. Regiunea înregistrează performanțele slabe la indicatorii "inovare" (de produse/procese) și "soticarea afacerii", dar este peste media națională în ceea ce privește "cercetarea științifică" și "utilizarea intensivă a cunoștințelor" în economie.

Ponderea întreprinderilor noi, active, care au dificultăți legate de lipsa resurselor este mai mare în **regiunea Sud-Vest** față de media națională (aprox. 80% față de 73,6% în 2020), la fel și accesul la creditare (40% față de 34% la nivel național), sau atragerea de profesioniști.

2.2 Context financiar. Provocări privind accesul la finanțare.

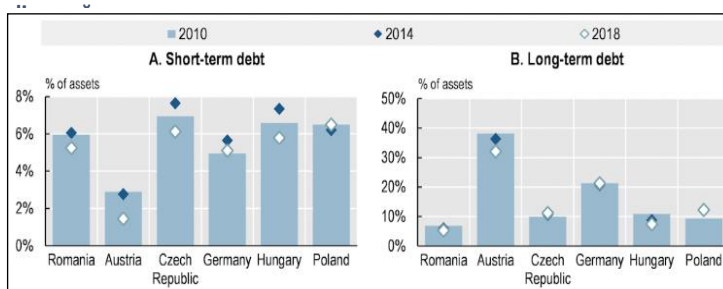
Criza financiară din 2008 a afectat puternic investițiile întreprinderilor românești în deceniul 2007-2017 datorită numărului redus de întreprinderi care au capacitatea de a investi, în timp ce dimensiunea medie a investiției pe întreprindere a rămas relativ neschimbată¹². După o redresare lentă post-2017, pandemia a expus economia României la noi vulnerabilități structurale, inclusiv în ceea ce privește alocarea eficientă a resurselor pe o piață de capital care era deja – și este încă – subdimensionată.

---

¹² Peste 40% din toate firmele românești au investit mai mult de 3% din activele lor totale în 2007, în timp ce în 2017 această valoare a scăzut la doar 25%.

Ponderea creditului intern acordat sectorului privat în România este scăzută în comparație cu restul Europei¹³ și, în ciuda faptului că 99% din finanțarea prin datorie a companiilor românești este alcătuită din împrumuturi bancare, iar băncile domină sectorul financiar,¹⁴ volumul creditelor bancare față de PIB reprezintă doar o treime din media UE. În comparație cu alte țări UE din zonă (Austria, Ungaria, Cehia și Polonia), gradul de îndatorare al întreprinderilor din România este relativ scăzut (și a scăzut în timp), mai ales în ceea ce privește datoria pe termen lung¹⁵. Dependența ridicată de datoria pe termen scurt poate expune întreprinderile la recesiuni economice, limitând finanțarea investițiilor strategice de creștere a productivității.

Figura 5– Structura datoriei întreprinderilor din România și alte țări UE

Sursă: analiză OECD (2022)

Mai mult, structura datoriei relevă faptul că întreprinderile din România sunt puternic dependente de creditorii nerezidenți și de datoria în valută (la sfârșitul anului 2019, finanțarea externă era de 1,2 ori mai mare decât finanțarea de la instituțiile financiare rezidente, iar împrumuturile de la entități nerezidente reprezentau 72% din totalul datoriei în valută). Această dependență de creditorii și valutele străine poate aduce riscuri potențiale suplimentare pentru stabilitatea financiară, inclusiv efectele indirecte ale fluctuațiilor macroeconomice și monetare.

În general, accesul la finanțare rămâne limitat pentru întreprinderile românești. După cum a arătat OCDE în ultimul său raport economic privind economia românească¹⁶, intermedierea financiară este scăzută în țara noastră și afectează în special IMM-urile din zonele rurale. Mai mult, capitalul privat, un pilon important în ecosistemul startup-urilor în stadiu incipient, este încă în curs de dezvoltare. Trebuie adăugat faptul că în perioada pandemiei au fost au fost înășprite condițiile de creditare, în special pentru IMM-uri, iar costurile de finanțare sunt percepute în continuare drept cel mai important obstacol. În toate sondajele BNR, IMM-urile care au apelat la creditare, acuză nivelul ridicat al ratelor dobânzilor și al comisioanelor, cerințele privind valoarea sau tipul garanției, birocrăția și clauzele contractuale. Pe de altă parte, instituțiile de creditare acuză lipsa de cunoștințe financiare și manageriale ale IMM-urilor, mai ales microîntreprinderile și cele din zonele rurale, precum și lipsa solidității financiare a întreprinderilor (bancabilitate scăzută), la care se adaugă ineficiența regimului insolvenței în România și rata scăzută de recuperare a datoriilor.

Confirmarea faptului că ponderea întreprinderilor românești constrânse financiar este mult mai mare decât media UE (15,2% față de 6,2%) și este în creștere continuă începând din 2019, se regăsește și în EIB Investment Survey 2022 – Romania, raport publicat de Banca Europeană de Investiții în 2023. BEI subliniază că această creștere este posibil să se datoreze înășpirii condițiilor financiare ca urmare a creșterii puternice a ratei de politică stabilită de Banca Națională a României, care a crescut de la 1,5 pp în

Figura 6– Pondere întreprinderi constrânse din punct de vedere financiar

Sursă: EIB Investment Survey 2022-Romania (publicat în 2023)

¹³ M. Cruz, N. Kapil, PA Astudillo Estevez, C. Haley, ZC Lu, C. Arslan (2022), Starting Up Romania: Entrepreneurship Ecosystem Diagnostic, Washington, DC The World Bank.

¹⁴ Reprezentând 76,1% din activele financiare în 2020, a se vedea OECD (2022), OECD Economic Surveys: Romania 2022.

¹⁵ Vezi și OCDE (2021), OECD Capital Market Review of Romania 2021 - Mapping Report, OECD Capital Market Series.

¹⁶ OECD (2022), OECD Economic Surveys: Romania 2022

2021 la 6,75 în 2022. Constrângerile financiare identificate de BEI se referă la: numărul mare de respingeri ale cererilor de finanțare adresate de întreprinderi băncilor; primirea unei sume mai mici decât cea solicitată; refuzul unei oferte de împrumut din cauza costurilor prea mari de finanțare; întreprinderile sunt descurajate să solicite finanțări de frica respingerii cererii. În anul 2022 au fost mai puține IMM-uri constrânse financiar față de anul anterior, deși numărul celor care au primit o sumă mai mică decât cea solicitată este în continuare foarte ridicat (în UE, România se situează după Lituania cu cel mai mic procent de întreprinderi care au obținut suma solicitată - 43% față de media UE de 62%). În ceea ce privește sectoarele economice din care provin IMM-urile constrânse, cele mai multe sunt din infrastructură și producție, iar cele mai puțin constrânse sunt din construcții. Și costul finanțării este un factor cheie care limitează accesul întreprinderilor la finanțare, 40% din IMM-uri (față de media UE de 26%) declarând că au renunțat la apeleze la împrumuturi din cauza dobânzilor/costurilor sunt prea mari.

Efectele deficiențelor structurale menționate mai sus se reflectă în faptul că veniturile reportate și vânzările de active contabilizate au reprezentat cea mai frecventă sursă de finanțare (62 % pentru IMM-uri) în 2021, urmată de împrumuturi de la acționari și majorări de capital (23 %). În comparație cu media UE, ponderea împrumuturilor bancare utilizate de întreprinderile românești pentru finanțarea investițiilor este în continuare scăzută (32% față de 56 % în UE, 2022), deși a înregistrat o creștere importantă în perioada 2022-2023 datorită programelor guvernamentale gestionate de FNGC/IMM, prin care au fost acordate garanții de stat.

Observând nevoile din spatele cererii întreprinderilor de finanțare externă, sondajele BNR constată că susținerea activității curente (capital de lucru) reprezintă o urgență pentru majoritatea întreprinderilor, urmată de necesitatea de a investi în echipamente, tehnologii sau proprietăți. Deși circa 25% dintre IMM-uri declară că au nevoie de finanțare pentru dezvoltarea de produse, servicii sau accesarea de noi piețe, mai puțin de 5% din acestea utilizează resurse externe pentru a finanța investițiile în inovare.

Totuși, trebuie remarcat faptul că multe IMM-uri mature (74% cu vechime peste 15 ani și 68% cu vechime între 10 – 15 ani) au primit finanțare externă sub formă de granturi europene pe care le-au utilizat pentru scalarea afacerilor prin dezvoltarea unor produse sau servicii noi, iar conform EIB Investment Survey 2022 – Romania, publicat de de BEI în anul 2023, 38% din investițiile firmelor românești au fost finanțate prin granturi, față de media UE de 33%. Regiunea Sud-Vest se situează sub media națională, cu 33,33% IMM-uri care au accesat fonduri nerambursabile.

Trebuie evidențiate și alte dificultăți cu impact financiar, percepute de întreprinderile din țara noastră: scăderea disponibilității împrumuturilor bancare pe piața din România, scăderea încrederii în sistemul bancar și în obținerea rezultatelor dorite în discuțiile cu acestea, creșterea întârzierilor la efectuarea plăților de către entități publice/private, costuri mai mari cu resursele umane și dificultăți în găsirea personalului necesar, creșterea problemelor referitoare la costurile de producție și la găsirea clienților.

Concluzie:

Eșecul de piață privind accesul la finanțare al IMM-urilor din regiunea Sud-Vest este reflectat în principal prin:

- constrângerile financiare (întreprinderile nu dispun de resurse financiare suficiente pentru demararea investițiilor care le pot asigura creșterea competitivității afacerii);
- eșecul informațional (informații insuficiente referitoare la costurile pe care le implică investițiile în proiecte inteligente, dar și neclaritatea mesajelor factorilor de decizie privind beneficiile pe termen mediu și lung pe care le aduc astfel de investiții conduc la un acces limitat la finanțare în România sau o cerere redusă de finanțare pentru activități inovatoare);

- aversiunea față de risc (factorii de decizie nu au încredere în inițiatorii investițiilor sau în proiectele acestora care vizează dezvoltarea afacerii bazată pe inovare).

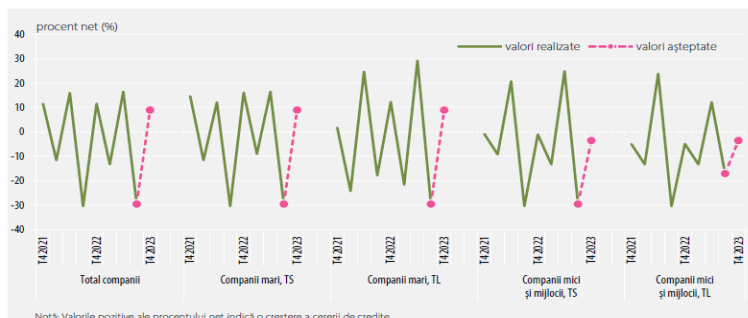
2.3 Estimarea deficitului de finanțare

În România, principala modalitate de finanțare la care apelează întreprinderile, după sursele interne proprii sau ale grupului, o reprezintă creditarea, pentru care cele mai multe întreprinderi apelează la garanții (de stat).

Conform ultimului Raport asupra stabilității financiare publicat de Banca Națională a României în iunie 2023 îndatorarea totală a sectorului privat a ajuns la 46,8% din PIB pentru primul trimestru al anului 2023, în scădere cu 4,4% față de perioada similară a anului 2022, pe fondul unei rate de creștere a îndatorării inferioare creșterii economice (8% comparativ cu 18%, în termeni nominali).

Ulterior, conform Sondajului privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației realizat de BNR trimestrial, instituțiile de credit au indicat o majorare a cererii de credite din partea întreprinderilor¹⁷ în trimestrul 2 al anului 2023 și au anticipat o creștere ușoară a cererii de credite din partea sectorului real până la sfârșitul anului:

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

În comunicatul de presă emis de Asociația Română a Băncilor din 2 noiembrie 2023, "băncile din România au acordat credite noi companiilor și populației, în perioada ianuarie 2020-august 2023, în valoare de peste 410 miliarde lei, ceea ce reprezintă echivalentul a 29% din Produsul Intern Brut al României aferent anului 2022. Volumul creditelor noi, acordate companiilor și populației în 3 ani și opt luni de la debutul pandemiei, depășește cu 8,25% soldul creditului neguvernamental înregistrat la finele lunii august 2023, de aproape 379 miliarde lei. În primele opt luni ale anului în curs au fost acordate împrumuturi noi în valoare de 89 miliarde lei, mai mult decât în tot anul 2020".

Același trend crescător al cererii de creditare este confirmat și de cel mai recent Sondaj realizat de CNIPMMR ("Carta albă"), respectiv: prin comparație cu anul 2022, în anul 2023 s-a constatat o creștere a numărului de IMM-uri care au obținut credite bancare (35,31%), din care 29,53% au fost garantate de stat (prin FNGCIMM), iar numărul celor care sunt interesați de fondurile europene 2021-2027 s-a triplat.

Față de cele prezentate anterior și conform estimărilor din mediul financiar-bancar, cererea de creditare garantată va fi în continuare creștere în perioada 2021-2027.

O estimare obiectivă a deficitului de finanțare sub formă de împrumut pe baza statisticilor prezentate în Raportul de țară 2023 – România, constată că Indicele Accesului la finanțare prin împrumut este în continuare creștere, dar situat mult sub media UE.

Tabelul 2 – Indicele FEI privind accesul la finanțare - Împrumuturi

¹⁷ BNR utilizează termenul de "companii nefinanciare" pentru întreprinderi

Domeniul de Politică/ Indicatori mediul de afaceri	Denumire Indicator	2018	2019	2020	2021	2022	Media UE-27
Accesul la finanțare pentru IMM-uri	Indicele FEI privind accesul la finanțare - Împrumuturi, Compozit: Finanțarea externă a IMM-urilor în ultimele 6 luni	0,27	0,2	0,21	0,27	n.a.	0,46

Dacă ținem cont de toate statisticile BNR și ARB, care constată creșterea volumului de credite în anul 2022 față de 2021, putem estima că indicele FEI privind accesul la finanțare – Împrumuturi în anul 2022 este 0,28. Luând în considerare cele mai recente estimări ale Comisiei naționale de strategie și prognoza, din "Prognoza de toamnă", rezultă că România ar avea nevoie în perioada 2023-2027 de finanțări sub formă de împrumut garantat de circa **3,34 miliarde euro**.

Tabelul 3 – Deficitul de finanțare prin împrumut

Indicator	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Produsul Intern Brut – mld. lei	1.409,8	1.583,5	1.733,8	1.880,6	2.032,3	2.179,0	
Cursul de schimb mediu prognozat – lei/EUR	4,93	4,95	5,00	5,06	5,12	5,18	
Produsul Intern Brut – mld. EUR	285,96	319,90	346,76	371,66	396,93	420,66	
Media UE-27 privind finanțările prin împrumut, % din PIB	0,46						
Finanțări prin împrumut în România, % din PIB	0,28						
Deficit de finanțare prin împrumut, % din PIB	0,18						TOTAL
Deficit de finanțare prin împrumut, mld. EUR		0,58	0,62	0,67	0,71	0,76	3,34

Din cea mai amplă analiză a modalităților de finanțare a IMM-urilor, Carta Alba a IMM-urilor, a rezultat că regiunea Sud-Vest Oltenia are o pondere mare a IMM-urilor care au apelat la credite bancare în anul 2022, respectiv 46,67%, situându-se pe locul 2, la mică distanță de Regiunea Vest, care are o pondere de 47,76%.

Acest interes față de împrumuturi, în continuă creștere, a fost confirmat și de cel mai recent sondaj realizat de ADR SVO, care a evidențiat faptul că în ultimii 3 ani peste 56% IMM-uri din regiunea Sud-Vest au primit împrumuturi, pentru susținerea activității curente (34%) și pentru realizarea de investiții (24,8%).

De asemenea, statisticile BNR și FNGCIMM au reliefat creșterea volumului de credite pentru IMM-uri în perioada 2020-2023, în principal pentru capital de lucru, inclusiv în regiunea Sud-Vest Oltenia.

Trebuie subliniat faptul că experiența IMM-urilor din regiunea Sud-Vest cu finanțatorii a fost pozitivă, acestea au colaborat cu toate băncile prezente în regiune și au confirmat în procent de aproape 70% că au nevoie în continuare de împrumuturi și vor apela la această formă de finanțare și în perioada următoare, la valori mai mari dacă există posibilitatea obținerii unei garanții, a unui grant care să acopere (parțial) dobânda și a unei subvenții de capital.

Din consultarea celor mai importanți finanțatori din Regiunea Sud-vest Oltenia, realizată recent de ADR SVO, a rezultat că principalele bănci estimează deficitul de finanțare pentru perioada 2024 – 2027 la peste 1,75 miliarde EUR (pe baza evoluțiilor din ultimii 2 ani).

Concluzie:

Dacă ne raportăm la apetitul IMM-urilor din regiunea Sud-Vest Oltenia pentru împrumuturi garantate și la rezultatele accesării instrumentului de garantare finanțat din Programul Inițiativa pentru IMM 2014-2020, rezultă că un instrument financiar finanțat din Programul Regional Sud-Vest Oltenia va conduce la acoperirea unei părți din deficitul de finanțare, care depășește 400 milioane EUR pe o perioadă de 5 ani.

Prin urmare, alocarea FEDR de 25 milioane EUR din PR SVO pentru un instrument financiar de tip garanție combinat cu grant va fi pe deplin utilizată până la 31.12.2029.

3. Analiza ofertei

Ținând cont de faptul că în perioada 2014-2020 au fost înregistrate performanțe foarte slabe ale instrumentelor financiare de tip equity în regiunea Sud-Vest Oltenia, atât cele finanțate din POR (0 tranzacții) cât și din POC (5 tranzacții în valoare de 2,3 MEUR), spre deosebire de performanța foarte bună a instrumentului de tip garanție finanțat din Inițiativa pentru IMM-uri (390 tranzacții în valoare de aproape 75 MEUR) în, propunerea de utilizare de instrumente financiare finanțate din PR SVO 2021-2027 s-a îndreptat către produsele financiare împrumut/garanție. Prin urmare, prezenta analiză s-a concentrat pe sectorul bancar și oferta acestuia.

Raportul publicat de Banca Națională a României în iunie 2022 privind sistemul bancar românesc în 2021¹⁸ subliniază că numărul instituțiilor de credit care operează în România (34) a rămas neschimbat pe parcursul anului 2021 față de anul precedent. Cele mai multe bănci comerciale sunt deținute în proprietate privată iar majoritatea capitalului este străin (mai ales din zona UE). Sistemul bancar din România este caracterizat prin niveluri adecvate pentru indicatorii prudențiali, o rată în scădere a creditelor neperformante (2,43% în 2023) și o profitabilitate în creștere în ultimii 2 ani. Mai mult, piața bancară din România este percepută ca având un potențial ridicat, așa cum au raportat majoritatea grupurilor bancare cu prezență în Europa Centrală și de Sud-Est¹⁹. Băncile cu acționariat majoritar autohton au continuat să-și întărească poziția în cadrul sectorului bancar românesc, în special începând cu anul 2017, ajungând să dețină o treime din activele bancare, să atragă 34% din depozitele plasate de sectorul privat și să înregistreze cel mai ridicat aport la intermedierea financiară, cu o pondere de 32% din totalul creditelor în septembrie 2023). În structură, creditarea companiilor a fost îndreptată prioritar către firmele cu capital autohton (o pondere de circa 70% din totalul creditelor acordate companiilor).

Gradul de penetrare a instituțiilor de credit este în linie cu cel din UE. Conform Studiului FMI privind accesul la finanțare (2021), în ultimii 5 ani numărul de sucursale ale băncilor comerciale la 100.000 de adulți s-a redus de la 28,02 în 2016 la 21,66 în 2021 (o tendință similară observată și în restul țărilor UE, unde concentrația sucursalelor băncilor comerciale la 100.000 de adulți a scăzut de la 24,6 în 2016 la 20,9 în 2020). În zonele îndepărtate și rurale, penetrarea instituțiilor de credit este încă subdimensionată, regiunea Sud-Vest fiind printre cele mai afectate.

Numărul de bancomate (ATM) la 100.000 de adulți în România era de 62,7 în 2021, aproape de media UE (63,2 în 2020).

Nivelul de digitalizare a serviciilor și produselor bancare s-a îmbunătățit ca urmare a pandemiei de COVID-19, precum și datorită eforturilor de creștere a eficienței și de a face față unei concurențe tot mai mari din partea sectorului FinTech. Cu toate acestea, investițiile instituțiilor de credit în soluții digitale inovatoare

¹⁸ Banca Națională a României (2022), Raport Anual 2021, iunie.

¹⁹ 50% dintre respondenții la Sondajul "CESEE Bank Lending" au raportat un potențial ridicat de piață, cel mai mare raport din regiune. A se vedea Sondajul realizat de BEI: "CESEE Bank Lending, Autumn, 2022"

sunt încă subdimensionate în comparație cu restul UE (sub 3% din veniturile lor operaționale sunt investite în soluții IT), dar acest lucru reflectă și condițiile pieței²⁰ din România și nevoile diferite ale clienților.

Din perspectiva băncilor, condițiile de creditare vor rămâne neschimbate în perioada 2023 – 2024, pe fondul îmbunătățirii semnificative a calității creditelor înregistrată în a doua parte a anului 2022. În plus, finanțatorii se așteaptă ca ratele de aprobare să continue să se îmbunătățească și pentru IMM-uri, nu doar pentru întreprinderile mari. Din perspectivă sectorială, băncile au estimat că 7 din 10 sectoare examinate sunt mai riscante. Dintre acestea, întreprinderile din sectorul energetic este perceput de majoritatea băncilor (77%) ca fiind cel mai riscant, întrucât a fost puternic afectat de condițiile geo-politice nefavorabile înregistrate în ultimii 2 ani. Acesta este urmat de industrie (61%, în creștere de la 43% anterior), agricultura, sectorul imobiliar, construcții și comerț. În schimb, riscul de credit este perceput stabil pentru turism și alte servicii, iar pentru transporturi a scăzut (30% față de 49% anterior).

Conform Sondajelor realizate de CNIPMMR în ultimii 3 ani, numărul întreprinderilor care accesează credite este în creștere, sub condiția ca acestea să fie garantate de stat (programele guvernamentale gestionate de FNGCMM) sau care au atașate scheme de ajutor de stat prin care se acoperă (o parte din) costurile de finanțare. În aceeași perioadă (2020 – 2023), a crescut exponențial și interesul băncilor și al IFN-urilor din România față de instrumentele de garantare gestionate de FNGCMM în cadrul Programelor IMM INVEST și IMM INVEST PLUS, ajungându-se la un număr de beneficiari finali sprijiniți (IMM-uri și întreprinderi mici cu capitalizare de piață medie) de peste 84.000, care au beneficiat de garanții în valoare de peste 54 mld. lei. De menționat este și rata foarte scăzută de plăți aferente acestor Programe, de 0,15%, prin comparație cu 2,73% cât a fost rata creditelor neperformante înregistrată la nivelul întregului sector bancar în anul 2023.

Din consultarea recentă realizată de ADR SVO a rezultat că în Regiunea Sud-Vest Oltenia există o cerere substanțială pentru împrumuturi din partea IMM-urilor, care este onorată de toate băncile și IFN-urile prezente în regiune. În funcție de tipologia clienților, băncile din Top 5 prezente în această regiune au precizat că valoarea medie a creditului acordat beneficiarilor din sectorul IMM variază între 200.000 - 700.000 euro.

Concluzie:

Instrumentul financiar de tip garanție este produsul către care se îndreaptă opțiunile ambelor părți, respectiv IMM-uri (inclusiv start-upuri), pe de o parte și bănci și IFN-uri, pe de altă parte, în condițiile în care sănătatea sectorului financiar-bancar din România este bună și acesta dispune de suficientă lichiditate pentru acoperirea unei cereri de creditare din ce în ce mai mare.

²⁰ În special, BNR notează că „transformarea digitală în România va fi cel mai probabil mai puțin vizibilă decât în alte țări europene, întrucât România prezintă o mare disparitate între zonele urbane și rurale, un nivel scăzut de alfabetizare financiară, o tendință de îmbătrânire a populației și cel mai scăzut grad de dezvoltare a societății digitale din UE”. Vezi BNR (2022), Raport anual 2021, iunie.

4. Instrumente financiare 2021-2027

4.1 Instrumente financiare în cadrul programelor finanțate din FEDR

Pentru perioada 2021-2027 a fost planificată utilizarea de instrumente financiare în valoare de 539 de mil. EUR din FEDR pentru sprijinirea întreprinderilor din România, în cadrul Programului Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (PoCIDIF), cu acoperire națională, precum și în cele 8 programe regionale.

Atât în PoCIDIF cât și în cele 8 Programe Regionale a fost propusă utilizarea de instrumente financiare de tip equity (mai ales pentru OS1.1) și de tip împrumut/garanție (mai ales pentru OS1.3).

4.2 Instrumente financiare finanțate din Programul Regional Sud-Vest Oltenia

În regiunea Sud-Vest Oltenia a fost propusă o alocare FEDR de 25 mil. EUR în cadrul Programului Regional Sud-Vest Oltenia pentru sprijinirea creșterii competitivității întreprinderilor (OS 1.3), printr-un instrument financiar combinat cu grant.

Din Studiul de fezabilitate realizat în anul 2022, pentru fundamentarea prezentei evaluări ex-ante, a rezultat că trebuie încurajată utilizarea de instrumente financiare de tip împrumut sau garanție în Regiunea Sud-Vest Oltenia, cu finanțare din Programul Regional 2021-2027.

În ceea ce privește potențialul instrumentelor financiare de sprijinire a întreprinderilor în cadrul PR SVO, concluziile preliminare ale SF-ului mai sus menționat au fost următoarele:

- Sprijinul pentru instrumente financiare trebuie analizat din perspectiva tuturor resurselor globale disponibile pentru sprijinirea IMM-urilor în perioada 2021-2027, respectiv fonduri europene (FEDR și PNRR), care depășește volumul alocărilor din perioada de programare anterioară, precum și fonduri naționale (programe guvernamentale adresate IMM-urilor), mai ales în comparație cu volumul activității IMM-urilor²¹. Dar AM PR SVO trebuie să țină cont că există încă un decalaj substanțial de finanțare a IMM-urilor viabile, iar alocările din PNRR sunt până în 2026.

- Când va decide care dintre instrumentele propuse în Studiul de fezabilitate să fie finanțate din PR SVO, Autoritatea de Management ar trebui să ia în considerare o abordare multi-regională, alături de alte ADR-uri, cu scopul maximizării avantajelor pe care le pot obține beneficiarii finali, respectiv condiții mai favorabile de finanțare, atragerea interesului intermediarilor financiari prin volume mai mari de alocări pentru produse financiare similare în mai multe regiuni, iar la nivelul fiecărui Program o utilizare mai intensă a fondurilor alocate instrumentului.

- ADR SVO trebuie analizeze avantajele și dezavantajele celor două produse financiare propuse în SF, respectiv interesul în utilizarea în timp scurt a fondurilor alocate versus obținerea unui efect de pârghie mai mare, care permite sprijinirea unui număr mai mare de IMM-uri. Se recomandă consultarea IMM-urilor, a finanțatorilor importanți din regiune și a fondurilor de garantare.

- Este recomandabil ca Autoritatea de Management să aloce o parte considerabilă din resursele destinate instrumentelor financiare pentru a garanta sprijinirea IMM-urilor viabile, care întâmpină probleme în accesarea finanțărilor sau primesc finanțare în cuantum inferior sumei solicitate. Combinarea

---

²¹ Luând în considerare toate formele de sprijin, aproape 1,5 miliarde EUR din resursele programului FEDR au fost puse la dispoziția întreprinderilor în 2014-2020 (fără intervenții legate de Covid), față de 1,8 miliarde EUR în 2021-2027. În plus, sunt planificate 2,2-4,3 miliarde EUR suplimentare pentru sprijinirea IMM-urilor în cadrul PNRR.

instrumentului financiar cu un grant care să acopere o subvenție de capital poate ajuta mai mulți potențiali beneficiari.

- Costurile mari de finanțare au apărut ca o altă constrângere de finanțare cheie pentru IMM-uri, cu atât mai mult în contextul actual de creștere a ratelor dobânzilor. În acest sens, acordarea de subvenții ale dobânzii în combinație cu sprijin rambursabil ar putea fi deosebit de benefică atât pentru a promova condiții de finanțare care sunt acceptabile pentru întreprinderi, cât și pentru a stimula întreprinderile descurajate să solicite finanțare.

Ulterior finalizării SF-ului mai sus menționat, ADR SVO împreună cu FNGCIMM SA-IFN au aprofundat cercetarea de piață și au consultat factorii interesați din regiune, cu scopul înțelegerii nevoii IMM-urilor și propunerea unui instrument financiar adecvat.

4.3 Coerența cu alte forme de intervenție publică adresate aceleiași piețe

Pentru asigurarea coerenței instrumentului financiar finanțat din PR SVO cu alte forme de intervenție publică destinate IMM-urilor, au fost analizate următoarele instrumente:

i. Instrumente financiare finanțate din programe cu management centralizat: InvestEU

Instrumentele financiare destinate IMM-urilor, finanțate din Programul InvestEU nu sunt combinate cu grant, prin urmare caracteristicile produselor sunt diferite.

La nivelul PR SVO se vor lua măsuri pentru evitarea finanțării din cele două programe pentru aceleași tipuri de investiții/cheltuieli.

ii. Instrumente financiare finanțate din alte programe europene cu gestiune partajată: PoCIDIF și Programul Tranziție Justă

În cadrul procesului de selecție și implementare a operațiunilor finanțate din PR SVO se vor lua măsuri de asigurare a delimitării față de acțiunile care vizează creșterea competitivității IMM-urilor disponibile în cadrul celorlalte programe.

Criteriile de eligibilitate pentru IMM-urile finanțate din PR SVO vor asigura complementaritatea cu instrumentul financiar de tip garanție finanțat din PoCIDIF, sintetizat în tabelul următor:

Tabelul 4 – Fișa Instrumentului financiar de tip garanție finanțat din PoCIDIF

Alocarea PoCIDIF pentru instrumentul financiar de tip garantare:
Alocare FEDR: 85.000.000 EUR
Contribuția națională: 28.410.000 EUR
Contribuția totală a Programului : 113.410.000 EUR
Efect de levier estimat
4
Produsul financiar propus
Garanție de portofoliu plafonată, combinată cu grant într-o operațiune unică
Destinatari finali propuși
IMM-uri (inclusiv start-upuri) și întreprinderi mici cu capitalizare de piață medie
Contribuția așteptată a instrumentului financiar la atingerea obiectivelor specifice
RCO01 întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care micro, mici, medii, mari) =
= RCO 03 – întreprinderi sprijinite prin instrumentul financiar garanție = 604
RCO 03 – întreprinderi sprijinite prin instrumentul financiar garanție = 604

RCR 19 – Întreprinderi cu cifră de afaceri crescută=544
Managerul Fondului de Participare care execută instrumental financiar
Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri – prin procedură de atribuire directă
Selectarea Intermediarilor Financiare – prin apel public de exprimare a interesului

Având în vedere că în PTJ nu este prevăzută utilizarea de instrumente financiare, se vor lua măsuri pentru evitarea finanțării din toate programele enumerate mai sus pentru aceleași investiții/cheltuieli.

iii. Alte forme de intervenție disponibile la nivel național

Pentru a preveni finanțarea unei activități din mai multe surse, la nivelul PR SVO vor fi luate măsuri de asigurare a complementarității față de acțiunile care vizează creșterea competitivității IMM-urilor, disponibile în Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) și în programele guvernamentale de sprijinire a dezvoltării sectorului IMM și de creare de locuri de muncă.

Având în vedere că nu se intenționează utilizarea de instrumente financiare de tip equity în cadrul PR SVO, au fost analizate următoarele produse finanțate din PNRR, cu relevanță pentru ADR SVO:

- Garanția de portofoliu pentru reziliență - produsul urmărește să îmbunătățească reziliența și competitivitatea IMM-urilor²² prin sprijinirea investițiilor și/sau a nevoilor de capital circulant ale acestora. Garanția are un buget de 300 de mil. euro în cadrul PNRR și este implementată de FEI. Efectul de levier minim indicativ al produsului financiar este 4.

- Garanția de portofoliu pentru acțiuni climatice – produsul contribuie la transformarea ecologică și durabilă a economiei locale prin sprijinirea accesului la finanțare prin creditare pentru beneficiarii finali eligibili, de exemplu IMM-uri, întreprinderi mici cu capitalizare medie, persoane fizice/asociații de locuințe. Efectul de levier minim indicativ al produsului financiar este 4. Garanția are un buget de 200 mil. euro în cadrul PNRR și este implementată de FEI.

Este important de remarcat faptul că, pe lângă instrumentele financiare descrise mai sus, valoarea totală a sprijinului acordat IMM-urilor în cadrul PNRR, inclusiv sprijinul rambursabil și nerambursabil, este estimată între 2,2 și 4,3 mld. euro. Prin urmare, trebuie asigurată evitarea dublei finanțări pentru aceleași investiții/cheltuieli ale IMM-urilor care devin beneficiare PNRR și PR SVO.

Instrumentele financiare finanțate din PNRR sunt supuse condițiilor specifice MRR și au ca termen de finalizare iunie 2026. Prin urmare, perioada de eligibilitate în care se vor suprapune aceste instrumente este de circa 2 ani. Condițiile specifice PNRR nu se regăsesc în PR SVO, prin urmare criteriile de eligibilitate a proiectelor adresate celor două programe vor fi diferite. Acordul de finanțare semnat de ADR SVO pentru executarea instrumentelor financiare va include domeniile eligibile, tipurile de proiecte eligibile, activitățile și cheltuielile eligibile și condițiile de acordare a granturilor, acolo unde este cazul, asigurându-se complementaritatea cu PNRR.

Trebuie evidențiat faptul că MIPE a dezvoltat o aplicație informatică (<https://dublafinantare.fonduri-ue.ro>) ce permite interogarea datelor stocate în sistemele informatice ale fondurilor din PNRR (e_SMC.pnrr.gov.ro și proiecte.pnrr.gov.ro), cât și a celor din Programele finanțate din Politica de Coeziune (SMIS). Mecanismul se bazează pe utilizarea depozitului de date existent la nivelul MIPE, completat cu datele aferente PNRR. Astfel, datele de referință din cele două sisteme pot fi accesate de către o interfață de căutare/identificare a proiectelor pentru care există potențialul de a fi dublu finanțate.

În ceea ce privește coerența instrumentului financiar finanțat din PR SVO cu alte forme publice de finanțare a IMM-urilor, au fost analizate toate componentele Programului IMM INVEST/ IMM PLUS, care oferă garanții și subvenții de dobândă IMM-urilor din anumite sectoare economice, în condițiile "Cadrului temporar de criză pentru măsuri de ajutor de stat de sprijinire a economiei ca urmare a agresiunii Rusiei

²² IMM-urile sunt identificate ca destinatari finali orientativi în cadrul Acordului de contribuție dintre România și UE.

împotriva Ucrainei”, ale cărui excepții de la aplicarea regulilor ajutorului de stat care vor înceta la 30.06.2024.

5. Proiectarea instrumentului financiar finanțat din PR SVO

5.1 Produsul financiar propus spre finanțare din PR SVO

Selectarea unui instrument financiar de tip garanție combinat cu grant într-o operațiune unică

Pentru identificarea produsului financiar cel mai potrivit pentru sprijinirea creșterii competitivității întreprinderilor din Regiunea Sud-Vest au fost parcurse următoarele etape:

- ✓ Identificarea problemelor specifice ale pieței, a barierelor în accesul la finanțare al IMM-urilor;
- ✓ Analizarea caracteristicilor mai multor produse financiare cu scopul asigurării unei acoperiri cât mai bune a decalajelor pieței;
- ✓ Consultarea principalelor părți interesate – IMM-uri și instituții financiare.

Cu scopul validării propunerii de produs care răspunde cel mai bine nevoilor și așteptărilor destinatarilor finali (IMM-urile) și vehiculelor de finanțare (Intermediarii financiari), ADR SVO împreună cu FNGCIMM au consultat factorii interesați relevanți asupra celor două propuneri de instrumente financiare rezultate din Studiul de fezabilitate realizat în anul 2023, respectiv:

- Instrument financiar de tip împrumut cu partajarea riscurilor pentru finanțarea portofoliilor de împrumuturi noi pentru IMM-uri, pe baza contribuțiilor din partea programului și ale intermediarilor financiari.
- Instrument financiar de garantare a portofoliului de împrumuturi care asigură partajarea nefinanțată a riscurilor pentru finanțările noi acordate IMM-urilor din surse proprii ale intermediarilor financiari.

ADR Sud-Vest a luat în considerare următorii factori:

- capacitatea organismului care execută instrumentul financiar a de a implementa diferitele produse financiare, respectiv dacă acesta îndeplinește condițiile prevăzute la art. 59 din RDC;
- contribuția instrumentului financiar de tip împrumut cu partajarea riscurilor la reducerea costurilor de finanțare versus avantajul unui efect de levier mai mare în cazul instrumentului financiar de tip garantare ceea ce se traduce prin sprijinirea unui număr mai mare de întreprinderi prin comparație cu instrumentul financiar de tip împrumut;
- asigurarea complementarității între instrumentul financiar de tip garanție acordat IMM-urilor furnizat de PR SVO și cele furnizate de PoCIDIF și PNRR, respectiv găsirea unui echilibru între numărul de întreprinderi care pot fi sprijinite și amploarea beneficiilor necesare pentru a stimula un efect de politică;
- avantajele oferite de combinarea instrumentului financiar de tip garanție cu un grant în cadrul unei operațiuni unice, care asigură costuri de finanțare scăzute, prin valorificarea flexibilității nou introdusă în RDC;
- principalele bariere în accesul la finanțare al IMM-urilor, respectiv: gradul redus de garanții reale al solicitanților de împrumuturi din această categorie, asociată cu un nivel ridicat al costurilor de finanțare, la care se poate adăuga nivelul relativ scăzut de educație financiară al întreprinzătorilor;
- necesitatea de a acoperi două perioade de programare consecutive cu scopul de a sprijini întreprinderile să investească cât mai mult.

Analizând avantajele ambelor variante, prezentate în SF-ul realizat în 2023, precum și răspunsurile recente primite de la factorii interesați consultați, **ADR SVO a optat pentru instrumentul financiar de tip garanție, combinat cu grant într-o operațiune unică, care facilitează accesul la finanțare pentru un număr mult**

mai mare de beneficiari finali decât cel de tip împrumut, la costuri de finanțare comparabile și cu un risc de creditare mult mai mic pentru intermediarii financiari, fapt care va încuraja deschiderea finanțatorilor către creditarea mai multor categorii de IMM-uri. Din analiza efectuată, a rezultat că această schemă de sprijinire a IMM-urilor (inclusiv microintreprinderile) din Regiunea Sud-Vest Oltenia se pliază cel mai bine pe cerințele actuale ale acestei piețe.

Trebuie subliniat că instrumentul de tip garanție reduce nivelul garanțiilor suplimentare solicitate IMM-urilor de către intermediarii financiari și nu se solicită comision de garantare. Grantul acordat beneficiarilor finali contribuie în mod consistent la reducerea costurilor de finanțare prin comparație cu oferta curentă a băncilor, iar opțiunea de acordare a subvenției de capital contribuie la reducerea efortului financiar al destinatarilor finali și la responsabilizarea acestora și la stimularea acestora pentru creșterea competitivității și menținerea locurilor de muncă, iar în viitor la crearea de noi locuri de muncă.

Instrumentul financiar de tip garanție facilitează accesul la finanțare pentru mai multe IMM-uri care, în practică, nu dispun de garanții suficiente pentru accesarea unui credit, iar pentru finanțatori reduce riscurile de creditare a acestei categorii de clienți, fiind preferat de cei mai mulți finanțatori față de produsul financiar de tip împrumut.

De asemenea, instrumentul financiar de tip garanție are un efect de levier superior asupra contribuțiilor publice alocate, intermediarii financiari fiind mult mai dispuși să mobilizeze sursele proprii pentru crearea portofoliilor de credite garantate din fonduri europene.

Componenta de grant a instrumentului financiar va contribui la atenuarea celorlalte bariere întâmpinate de IMM-uri în accesul la finanțare, prin reducerea costurilor de finanțare (subvenționarea dobânzii).

În același timp, componenta de grant va conduce la responsabilizarea beneficiarilor finali în obținerea impactului proiectelor pentru care primesc finanțare prin acordarea unei subvenții de capital, stimulându-i pentru creșterea competitivității afacerii și menținerea/crearea de locuri de muncă.

Ambele componente ale grantului menționate mai sus (subvenția dobânzii și subvenția de capital) sunt direct legate și necesare pentru instrumentul financiar finanțat din PR SV Oltenia, fiind foarte necesare IMM-urilor din Regiunea SVO, una dintre cele mai sărace regiuni din UE, pentru a le încuraja să aplice pentru împrumuturi în loc să caute o schemă de granturi. Granturile combinate cu instrumentul financiar într-o singură operațiune vor facilita obținerea de împrumuturi bancare pentru IMM-uri, pe de o parte, și vor încuraja băncile să acorde împrumuturi unei categorii mai largi de IMM-uri din regiune, pe de altă parte. Sprijinul programului sub formă de granturi, așa cum este descris mai sus, nu va depăși valoarea investițiilor susținute de produsul financiar.

În plus, noutatea posibilității de a combina instrumentul financiar cu un grant într-o operațiune unică asigură unicitatea acestuia pe piața din România și îl diferențiază de alte forme de sprijin financiar disponibile din programe europene cu management centralizat sau partajat.

Caracteristicile produsului financiar

Componenta rambursabilă a instrumentului financiar este reprezentată de o Garanție de portofoliu plafonată cu o Rată de garantare de maximum 80% pentru fiecare tranzacție din portofoliu și o Rată plafonului de garantare la nivel de portofoliu de maximum 25%.

Componenta nerambursabilă a instrumentului financiar este reprezentată de un grant ce poate conține cel mult două elemente:

- subvenție parțială a dobânzii creditului acordat;
- subvenție de capital ("capital rebate").

Sprrijinul programului sub formă de granturi (ambele componente menționate mai sus) nu va depăși valoarea investițiilor susținute de produsul financiar. Atât instrumentul financiar, cât și partea de grant vor fi gestionate de către administratorul Fondului Specific.

Acordurile operaționale dintre bănci și administratorul Fondului Specific vor include obligațiile băncilor privind plățile pentru subvențiile dobânzii și subvenția de capital, așa cum sunt convenite de AM PR SV Oltenia în Acordul unic de finanțare semnat cu organismul selectat care implementează instrumentul financiar și grantul.

Instrumentul financiar a fost conceput în conformitate cu normele privind ajutoarele *de minimis* prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 2023/2831 al Comisiei, cu modificările și actualizările ulterioare, care prevede ca valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* acordate unei întreprinderi unice să nu depășească suma de 300.000 EUR pe durata a trei exerciții financiare.

Astfel, valoarea totală a ajutorului de stat acordat beneficiarilor finali reprezentat de suma dintre ESB (echivalentul subvenției brute) pentru fiecare împrumut acordat, subvenția de dobândă și de capital, plus orice altă sumă primită de beneficiar sub formă de ajutor de stat în ultimele 3 exerciții financiare, nu poate depăși plafonul de 300.000 EUR.

Contribuția instrumentului la îndeplinirea obiectivelor

Instrumentul financiar în forma propusă va avea o contribuție importantă la atingerea obiectivului specific RSO1.3. "Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive", prin intermediul Acțiunii 1. "Îmbunătățirea competitivității și a inovării în microîntreprinderi și IMM-uri, prin operațiuni dedicate" prevăzută la Prioritatea P1 "Competitivitate prin inovare și întreprinderi dinamice".

Cuantumul propus al contribuției pentru instrumentul financiar

În baza evaluării privind numărul de potențiali beneficiari finali și a cercetărilor de piață în ceea ce privește sumele considerate a fi necesare pentru finanțări viitoare din credite și din granturi, a rezultat o estimare a necesarului total de fonduri alocate pentru implementarea acestui instrument financiar combinat cu grant într-o operațiune unică, este de 29,4 mil. EUR (FEDR+BS), din care 17,64 mil. EUR pentru produsul financiar garanție și 11,76 mil. EUR pentru componenta de grant.

Intervențiile finanțate prin Programul Regional Sud-Vest Oltenia vor fi complementare celor sprijinite la nivel național prin PoCIDIF, PTJ și PNRR.

Destinatarii finali

Destinatarii finali ai instrumentului financiar combinat cu grant sunt microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii cu vechimea minimă de 1 an, care îndeplinesc criteriile de eligibilitate stabilite de Autoritatea de Management.

Instrumentul financiar de tip garanție de portofoliu, combinat cu grant într-o operațiune unică, finanțat din PR SVO 2021-2027, intenționează să contribuie pe durata sa de implementare la îmbunătățirea accesului la finanțare pentru **141 IMM-uri eligibile (inclusiv microîntreprinderi)**, țintă finală preconizată a fi atinsă până la sfârșitul perioadei de implementare, 31.12.2029.

Destinatarii finali și cheltuielile propuse de aceștia trebuie să îndeplinească condițiile generale de eligibilitate prevăzute în RDC, Regulamentul specific FEDR, 1058/2021), Regulamentul de minimis actualizat, precum și condițiile specifice stabilite de AM PR SVO.

Efectul de levier

Efectul de levier așteptat a fost calculat în conformitate cu prevederile RDC, în condiții ideale bazate pe atragerea unui număr suficient de intermediari financiari și un apetit crescut pentru creditare manifestat de IMM-urile din Regiunea Sud-Vest Oltenia.

Totuși, ținând cont că este primul instrument financiar cu acoperire regională, cu o alocare relativ mică pentru instituțiile financiare cărora le este solicitat aportul în asigurarea creditării, este de așteptat ca AM-ul și entitatea care va executa instrumentul financiar să depună eforturi susținute pentru atingerea efectului de levier așteptat, de x2.

Dacă acest lucru va fi justificat de modificări ulterioare ale condițiilor de piață, AM PR SVO va reexamina coeficientul de multiplicare deoarece această acțiune nu are efect retroactiv și poate afecta mobilizarea intermediarilor financiari interesați de acest instrument financiar, în condițiile în care se așteaptă ca valoarea estimată a împrumuturilor noi garantate PR SVO să fie de circa 33,6 milioane EUR.

AM PR SVO va avea o abordare conservatoare și în ceea ce privește utilizarea Ratei de multiplicare în procesul de selectare a intermediarilor financiari, având în vedere că se impune reducerea proporțională a cheltuielilor eligibile în cazul în care aceștia nu reușesc să plătească beneficiarilor finali cuantumul planificat al noilor împrumuturi în conformitate cu coeficientul de multiplicare, conform art. 68 din RDC. Prin urmare, propunem utilizarea unui coeficient de multiplicare de x2, sau într-o marjă cuprinsă între x2 și x3, iar pe durata executării sale să fie reexaminat, în funcție de modificarea condițiilor de piață, având în vedere că o astfel de reexaminare nu are efect retroactiv, deci poate afecta mobilizarea unui număr suficient de intermediari financiari interesați de acest instrument financiar.

Tabelul 5 – Fișa Instrumentului financiar de tip garanție finanțat din PR SVO

Alocare PR SVO pentru instrument financiar de tip garanție	Alocare FEDR: 15.000.000 EUR
	Contribuția națională: 2.647.058,82 EUR
	Contribuția totală a Programului : 17.647.058,82 EUR
Efect de levier estimat	2
Produsul financiar propus	<p>Garanție de portofoliu plafonată (cu o rată de garantare de maximum 80 % per tranzacție de portofoliu și o rată a plafonului de garantare a portofoliului de maximum 25 %), combinată cu grant într-o operațiune unică</p> <p>Tipurile de granturi care urmează să fie utilizate sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • subvenție a dobânzii creditului acordat; • subvenție de capital ("capital rebate"). <p>și nu va depăși valoarea investiției acoperite de instrumentul de garantare</p>
Destinatari finali propuși	IMM-uri (inclusiv microintrepinderi) cu vechime minimă de 1 an
Contribuția așteptată a instrumentului financiar la atingerea obiectivelor specifice	
Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin instrumente financiare	141 (conform PR SVO, indicatorul RC03 are ținta de 141 întreprinderi sprijinite prin IF)
Întreprinderi cu cifră de afaceri crescută	120 (În ceea ce privește IMM-urile sprijinite prin IF estimăm o rată de eșec de 15%, deci vor fi 120 întreprinderi cu cifra de afaceri crescută)

Managerul Fondului de Participare care execută instrumental financiar	Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri – prin procedură de atribuire directă
Selectarea Intermediarilor Financiare	Efectuată de către FNGCIMM - prin apel public de exprimare a interesului

5.2 Structura de guvernanta

Având în vedere particularitatea instrumentului financiar luat în considerare, pe baza experienței anterioare din România și experiențelor similare din alte state membre, ADR SVO și-a propus ca instrumentul financiar finanțat din PR SVO să fie instituit în cadrul unei structuri de Fond Specific (FS). Această opțiune permite punerea în aplicare a unui instrument adaptat la natura specifică a sprijinului acordat și la cerințele sectoarelor vizate, asigurând, în același timp, o mai mare flexibilitate în adaptarea sprijinului acordat la condițiile de piață în schimbare, dacă este necesar. Resursele programului ar urma să fie angajate pentru fondul specific care urmează să fie investite atât ca sprijin rambursabil, cât și ca sprijin sub formă de granturi în proiecte eligibile, alături de resursele organismelor care pun în aplicare fondurile specifice și alte resurse proprii atrase de la investitori.

Pentru selecția instituțiilor pentru rolul de manager al FS au fost luate în considerare o serie de aspecte, respectiv: deținerea de expertiză specializată în finanțarea întreprinderilor prin intermediari financiari, contracte publice, fonduri UE gestionate partajat și în aplicarea reglementărilor privind ajutoarele de stat.

În plus, a fost analizată capacitatea organismului de executare a instrumentului financiar de a se adapta la modificarea abordării care ar putea deveni necesară din cauza unor evenimente neprevăzute, cum ar fi schimbările de pe piață, instituirea altor intervenții publice, precum și revizuirea normelor privind ajutoarele de stat în cursul procesului de punere în aplicare.

Prin urmare, a fost luată în considerare pentru îndeplinirea rolului de manageri al FS o Instituție Financiară Publică (IFP) care îndeplinește toate condițiile prevăzute la art. 59, alin. (3), lit. (c) din RDC, pentru instrumentul financiar de tip garanție: **Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (FNGCIMM)**, care este liderul de piață în domeniul garantării în România, a dovedit flexibilitate și adaptare la modificări survenite în piață.

Încredințarea directă a executării instrumentului financiar finanțat din PR SVO permite adaptarea strategiei de investiții în funcție de rezultatele testării caracteristicilor produsului, cu scopul de a contribui cât mai bine la atingerea obiectivelor PR SVO și a țintelor prevăzute în program. În plus, permite și adaptarea

strategiei de ieșire a instrumentului financiar prin acoperirea a două perioade de programare consecutive, cu scopul sprijinirii unui număr cât mai mare de investiții.

FNGCMM va furniza ambele forme de sprijin prevăzute în PR SVO, respectiv instrumentul financiar de tip garanție și grantul care se combină într-o operațiune unică privind instrumentul financiar. Prin urmare, ADR SVO, în calitate de AM pentru PR SVO, va semna cu FNGCMM un Acord de finanțare unic, pentru executarea instrumentului financiar combinat cu grant într-o operațiune unică, conform prevederilor art. 58, al. (5) din RDC. În funcție de experiența reală de implementare, Acordul de finanțare trebuie să permită flexibilitate în ajustarea strategiei de investiții a instrumentului financiar de tip garanție combinat cu grant într-o operațiune unică.

AM PR SVO se va asigura că FNGCMM, în calitate de manager al Fondului Specific "Garanții", va întreprinde toate demersurile necesare pentru selectarea unui număr cât mai mare de intermediari financiari prin intermediul cărora să fie implementat instrumentul financiar combinat cu grant într-o operațiune unică, finanțat din Programul pe care îl coordonează. Această abordare va spori capacitatea de atragere fonduri private pentru asigurarea unei finanțări adecvate a beneficiarilor instrumentului financiar și va oferi o mai mare flexibilitate în implementarea acestuia.

Opțiune suplimentară

ADR Sud-Vest Oltenia recunoaște avantajele unei abordări coordonate a tuturor Autorităților de Management ale Programelor Regionale care optează pentru instrumente financiare similare, recomandată de Studiul de fezabilitate care stă la baza prezentei evaluări ex-ante și este de acord ca FNGCMM să continue consultarea ADR-urilor interesate în crearea unei platforme multiregională de investiții. Cele mai importante avantaje ale acestei abordări sunt: a) atractivitate și vizibilitate sporită a instrumentului financiar destinat IMM-urilor din mai multe regiuni datorită condițiilor mai bune de finanțare oferite de intermediarii financiari selectați; b) atragerea de resurse private mai mari (intermediarii financiari având siguranța acoperirii mai multor regiuni și mai multor IMM-uri); c) reducerea sarcinii administrative și a riscurilor pentru ADR-uri, în calitatea lor de AM-uri (prin valorificarea cunoștințelor și capacităților disponibile în toate regiunile). În cazul în care nu se reușește coagularea interesului mai multor regiuni pentru crearea platformei multiregionale de investiții mai sus menționată, există alternativa ca mai multe ADR-uri să încredințeze în mod direct către FNGCMM executarea unui instrument financiar care are caracteristici similare în toate regiunile, destinat IMM-urilor care îndeplinesc criteriile de eligibilitate similare.

La nivel operațional, modelul de guvernare va trebui să asigure luarea deciziilor independente cu privire la tranzacțiile individuale aprobate de intermediarii financiari, care trebuie bazate exclusiv pe viabilitatea financiară și bonitatea destinatarilor finali. De asemenea, procedurile de management al riscului trebuie respectate de fiecare finanțator, acestea fiind verificate de către FNGCMM în cadrul procesului de selecție a intermediarilor financiari.

5.3 Opțiuni de ajutor de stat

La proiectarea instrumentului financiar finanțat din PR SVO, Autoritatea de Management s-a asigurat că ajutorul de stat este abordat la toate nivelurile:

- Fondul Specific;
- Intermediarii financiari; și
- Destinatarii finali.

Fondul Specific, va servi drept vehicul intermediar pentru transferul resurselor PR SVO (FEDR+BS) către intermediarii financiari pentru a acoperi pierderile convenite și componentele de grant pentru beneficiarii finali. ADR SVO se va asigura, prin clauzele Acordului de Finanțare, că sunt respectate prevederile articolul

68, alineatul (4) din RDC privind costurile și comisioanele de administrare, pentru a nu fi acordat niciun ajutor de stat FNGCIMM.

Prin strategia de investiții, inclusă în Acordul de finanțare pentru executarea instrumentului financiar combinat cu grant într-o operațiune unică, AM PR SVO se va asigura că intermediarii financiari vor fi selectați de către FNGCIMM printr-o procedură concurențială, deschisă, transparentă și nediscriminatorie (care implică printre altele că remunerația lor este la nivelul pieței) și astfel, beneficiul integral al contribuției Programului către beneficiarii finali, fapt care va exclude ajutorul de stat la nivelul intermediarilor financiari.

Contribuțiile PR SVO vor genera finanțare privată atrasă de la intermediarii financiari, sporind astfel resursele financiare disponibile pentru atingerea obiectivelor Programului. În cazul în care investiția este organizată pe o bază pari-passu între investitori publici și privați, este exclus ajutorul de stat la nivelul investitorilor privați.

La nivelul beneficiarilor finali, există două opțiuni de acordare a ajutorului la nivelul celor două forme de sprijin: în condițiile utilizării regulamentului *de minimis*, sau garanția să fie acordată în temeiul dispozițiilor de la articolul 21 din GBER, iar grantul să fie furnizat în condițiile regulamentului *de minimis*.

Intenția ADR SVO este de utilizare a regulamentului *de minimis*, având în vedere creșterea plafonului ajutorului la 300.000 euro/ 3 ani.